

LA BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SABADELL, UNA HISTÒRIA DE LA MÚSICA OFICIAL DEL MUNICIPI (1856-1981)

JOAN ALAVEDRA I SUBIRANAS

Des dels estaments oficials de la ciutat han estat creades dues institucions per tal de vetllar pel desenvolupament i la promoció de l'art musical, la Banda i l'Escola Municipal de Música. Aquí ens ocuparem de la primera, si bé el camí seguit per ambdues ha estat sovint el mateix o paral·lel.

Els orígens de totes dues institucions els trobem a mitjan segle passat, a la Capella de Música de l'església parroquial.

Al final de l'any 1856, essent alcalde en Pere Turrall, l'Ajuntament decideix crear una comissió que estudiï l'augment de la Capella de Música i a la vegada organitzi un cos de Música Municipal. Formaven aquesta comissió en Joan Cirera, en Joan Sallarès i n'Esteve Aguilar. En la carta de nomenament de la comissió es diu: «(...) como igualmente organizar un Cuerpo de música municipal, al tenor que se usa en muchas poblaciones de igual categoría».¹

LA PRIMITIVA BANDA MUNICIPAL

El desembre del 1856 es gesta la primera Banda Municipal, que podríem anomenar —emprant un terme d'en Marià Burguès²— *primitiva* Banda Municipal. El dia 23 d'aquell mes era signat el contracte

d'obligacions entre l'Ajuntament i els músics de la Capella de l'església parroquial i de la Banda d'Honor del municipi, amb una validesa per deu anys.

Els músics tenien l'obligació de concórrer d'uniforme a totes les funcions en què l'Ajuntament assistís en Corporació. Els qui pertanyien a ambdós cossos rebien la quantitat de noranta rals a l'any i eren declarats lliures d'allotjament i de bagatges.

La sessió del Consistori del 16 de gener del 1857 aprovava la tasca enllestida per la comissió i donava oficialitat a la creació de la *primitiva* Banda Municipal.

La direcció d'aquesta primera formació es posà en mans del músic de la Capella Rafael Soler. Si haguéssim de destacar algun dels trenta-un músics nomenats,³ a banda de l'esmentat Rafael Soler, hauríem de mencionar el Clarinet principal, en Fidel Bosch i Comadran, un dels músics sabadellencs més populars d'aleshores, director d'una de les orquestres locals més celebrades. De fet la composició de la Banda s'havia fet a partir dels músics de les orquestres existents a la vila.⁴

Els primers passos de la Banda ens són avui força incerts. Desconeixem la periodicitat amb què tocaven,

¹ Arxiu Històric de Sabadell (d'ara endavant AHS), 6. *Cultura*, expedient 22/1856, carta del 6-XII-1856.

² Marian BURGÜES (1982). *Sabadell del meu record*. Sabadell, Conselleria de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell, 2a. ed.,

p. 68.

³ Vegeu l'annex 1.

⁴ Marian BURGÜES, ob. cit., p. 68.

la majoria de les obres que interpretaven,... gairebé només ens ha quedat constància de la mobilitat de la plantilla, característica que ha perdurat al llarg del temps en els diferents períodes de la Banda, que ha esdevingut un problema per a la seva consolidació i estabilitat, i ha afectat, sobretot, la qualitat artística de la seva tasca.

Aquest primer període de vida de la Banda tingué una durada de poc més d'una dècada. La darrera dada de què disposem és la notícia publicada el dia 8 de novembre del 1868 en el diari local *El Sabadellés* amb motiu de la visita de les autoritats civils i militars de la província, on podem llegir: «(...) Ayuntamiento y varias comisiones en que figuraban todas las clases de la sociedad, con la música municipal al frente, tocando el himno nacional, y la milicia ciudadana, se dirigieron a la Casa Capitular. (...)»

L'any 1871 ja trobem constància de la desaparició de la Banda, quan el 22 de juny l'alcalde, en Josep Vidal, demana al mestre públic de Música, n'Antoni Oller i Viosca, un inventari de la «suprimida» Banda Municipal.⁵

La direcció d'aquesta *primitiva* Banda passà per diverses mans abans de la seva definitiva dissolució. En una primera etapa l'encarregat, tal com ja hem dit, fou en Rafael Soler, a qui succeí, l'abril del 1859, el valencià Josep Ayné i Morales, que havia ingressat a la Banda l'octubre anterior com a clarinet. El curt període de temps en què Ayné se'n féu càrrec és potser un dels més lluïts d'aquesta primera època. Josep Ayné deixa la Banda al final del 1860, pocs mesos després que la reina Isabel II hagués visitat Sabadell i els sons de la Marxa Reial, interpretats per la Banda, l'haguessin acompanyada durant tot el recorregut. L'ombra de la monarquia borbònica estigué d'alguna manera present durant l'existència d'aquesta primera Banda Municipal.

Josep Ayné i Morales fou substituït, al principi

⁵ El terme «suprimida» és el que utilitza el mestre municipal de Música, Antoni Oller i Biosca, en l'inventari que fa el 23 de juny del 1871. AHS, 6.3. *Espectacles Culturals. Música. Banda Municipal*, 1871.

⁶ En la Junta Musical de la Banda celebrada el 23 d'abril del 1859, en què fou nomenat Josep Ayné i Morales com a Músic Major, s'acordà de demanar l'augment de l'assignació establerta per a aquest càrrec; acord que fou aprovat pel Consistori en la sessió del 26 d'abril del mateix any però que no s'arribaria a materialitzar.

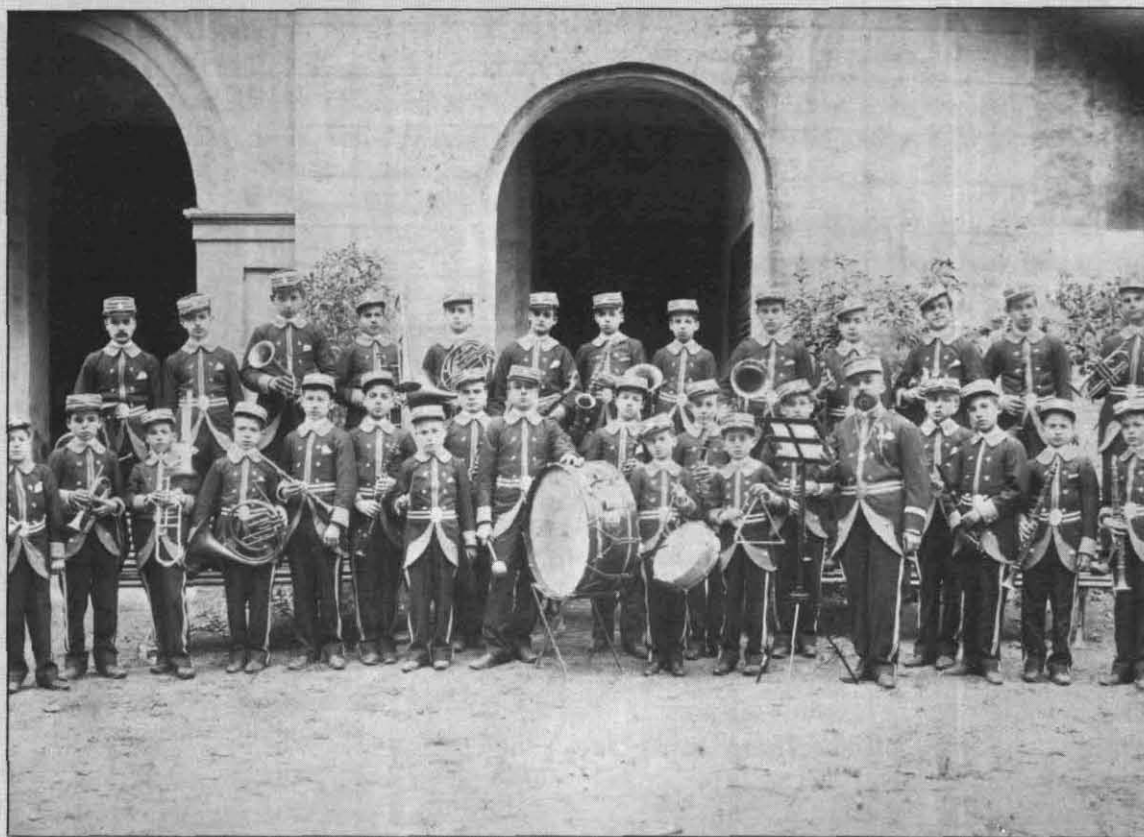
del 1861, per Joan Escalas, que no durà ni un any i mig en el càrrec. És evident que la direcció de la Banda no era un càrrec gaire llamener per aquells músics que destacaven, i més si tenim en consideració que la paga, malgrat les queixes i alguns acords presos,⁶ no diferia de la dels altres músics. El cas és que per unes o altres raons en Joan Escalas passà per la direcció de la Banda sense poder demostrar les qualitats que el portarien més endavant a formar part de l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu de Barcelona i de la primera plantilla de professors del Conservatori Municipal de Barcelona en l'assignatura de flauta.

Després de la renúncia d'en Joan Escalas, el mes de desembre del 1861, es va haver de fer càrrec de les regnes de la formació, amb caràcter provisional, el qui havia estat el seu primer director, en Rafael Soler, que no havia deixat la Banda i que constava com a sots-director des del 4 de gener del 1861.

La suplència de Rafael Soler s'allargà fins el juliol del 1864 que, per raons de salut, es veié obligat a demanar la baixa i va ser nomenat nou director el clarinetista Agustí Luján. Aquest també fou un director passavolant car a l'estiu del 1865, en ser contractat a Barcelona, deixà la formació municipal. A partir d'aquest moment es fa encara més confús el seguiment de les activitats de la Banda; sembla que fou nomenat director un tal Sellaras, però no ha quedat cap constància d'aquest fet.⁷

El 1866 finalitzava el contracte signat entre l'Ajuntament i els músics municipals deu anys abans i se'n redactà un de nou amb validesa per a dos anys sense que, pel que sembla, s'arribés a complir. El 28 de març del 1868 era dissolta la Capella de Música pel propi mestre de Capella, n'Antoni Oller i Viosca, per l'absentisme de la majoria dels músics que la formaven. Encara podem trobar una darrera dada de la Banda en la notícia ja esmentada de *El Sabadellés* del 8 de novembre del 1868.

⁷ En el llibre de sessions del Consistori podem llegir: «(...) Habiéndose manifestado que el músico mayor a pesar de haberse contratado por cuatro meses en Barcelona se proponía no obstante cumplir con su compromiso en todas las fiestas de esta villa previo aviso que se le pase, y se acordó que se cumple su compromiso y proponer a Sellaras si quiere encargarse de dicha plaza dando cuenta en otra sesión del resultado. (...)». AHS, *Llibre d'Actes de l'Ajuntament de Sabadell*, A-23, vol. 1863-1865, 8-VI-1865. Aquesta és l'única referència que trobem, no se'n parla a cap altra sessió.

FOTOGRAFIA 1. *Estrena de la nova Banda Municipal de Sabadell, dirigida per Eusebi Bosch i Humet, 1-VIII-1894. Fotografia dels germans Bressanini.*

Quin paper juga en aquesta desaparició la revol- ta popular del 1867 i el posterior destronament de la reina Isabel II ens són ara mateix una incògnita, però m'atreviria a apuntar que l'efervescència política vis- cuda tingué conseqüències clares envers el manteni- ment de la institució municipal.

Les vicissituds viscudes per la Banda en els poc més de deu anys de la seva primera existència s'ama- guen sota l'ombra fosca de l'oblit, potser per això ha restat quasi en l'anonimat, ignorada per la majoria dels historiadors locals que, en tractar altres fets de la his- tòria, s'han referit a la Banda Municipal.

LA BANDA INFANTIL

El 31 de març del 1892 es nomenà el mestre Euse- bi Bosch i Humet per la plaça de Mestre Municipal

de Música, càrrec que s'havia creat com a derivació del de mestre de Capella —desaparegut el 1868—.

Eusebi Bosch seria qui donaria solidesa definiti- va a l'Escola Municipal de Música, institució sorgida de la desapareguda Capella de Música de l'església par- roquial, preservant així l'ensenyament de l'art musi- cal a tots els petits sabadellencs interessats.

Tant el Consistori com el nou Mestre Municipal de Música demostrarien ben aviat la voluntat de reor- ganitzar la Banda Municipal. Després d'un curs de fixar-ne els fonaments, per la Festa Major del 1894 es presentaria la nova formació.

Aquesta Banda Municipal diferia força de l'an- terior. La funció era la mateixa, acompanyar l'Ajunta- ment en tots els actes oficials i donar concerts públics,

però la composició dels seus elements, tots ells alumnes de l'Escola Municipal de Música, li donava un caràcter pedagògic que la diferenciava clarament de l'anterior. És per això que l'anomenem Banda infantil.

Aquest tret diferenciador, però, la condemnaria a la desaparició més endavant, després d'una tèrbola polèmica.

Després d'una sonada estrena per la Festa Major, la Banda aconseguí un èxit immediat i va ser contractada per a balls i concerts en cafès i locals de la ciutat; aquest fou l'origen de la controvèrsia.

El 9 d'agost del 1894, el dijous després de la Festa Major, la *Revista de Sabadell*, que dirigia en Ribot i Serra, ja iniciava la polèmica en considerar prematura la contractació de la Banda.⁸ Aquesta primera veu crítica s'amplificà ràpidament fins arribar al propi Consistori. Els arguments utilitzats es basaven en la curta edat dels membres de la Banda.

Al principi de setembre la crítica començà a guanyar terreny. Els intents que es portaren a terme per reformar el funcionament de la Banda foren en va, el greu problema del finançament no feia possible de prescindir dels contractes i aquest era l'argument principal que empraven els detractors.

El mes d'octubre es produïa la baixa d'uns quants músics, que motivà la desaparició momentània de la Banda per un període de mig any. Els arguments crítics havien aconseguit finalment minar la mateixa formació i provocar l'aturada de les seves activitats.

El 12 de maig del 1895 tornaria a aparèixer en públic la Banda infantil, que obria un nou període de normalitat per a la formació municipal. Res no havia canviat en la política de contractacions, però ja ningú no semblava escandalitzar-se'n, aquest fet demostra que les raons reals de la polèmica anterior es trobaven al marge de la pròpia Banda i que obeïen més aviat a interessos polítics amb la intenció d'afectar el propi poder municipal.

La Banda d'aleshores, al voltant dels trenta músics, comptava en les seves files amb dos membres que

tindrien una gran importància més endavant, en Cebrià Cabané i en Josep Masllovet.⁹

El mes d'abril del 1896 es variaren alguns punts del Reglament de la Banda en benefici del director i de l'Ajuntament i en perjudici dels músics. Aquest fet motivà la baixa dels músics més importants que, malgrat els intents posteriors de l'Ajuntament per tornar a la situació anterior, obliga novament a la suspensió de les actuacions de la Banda.

Donada la manca de possibilitats per substituir els músics dimittits, el mes d'octubre el mestre Eusebi Bosch demana que es recullin els uniformes i els instruments que es troben en mans dels alumnes de l'Escola de Música per tal d'evitar-ne el deteriorament. El dia primer del mes de novembre del 1896, l'alcalde Joan Buxó Mariné ordena el compliment de la petició del mestre Bosch. D'aquesta manera s'acabava la segona etapa de la Banda Municipal, un temps dominat per la polèmica i que, sota el mestratge d'Eusebi Bosch i Humet, havia durat dos anys justos, de la Festa Major del 1894 a la del 1896. Un període en què la formació trobà el seu lligam amb l'Escola Municipal de Música i en què s'establiren les bases sobre les quals regir la institució.

EL PRIMER CABANÉ

El mestre Bosch continuaria al capdavant de l'Escola Municipal de Música fins el 1898, any que és apartat del càrrec pel mestre Josep Plans i Baqués mitjançant un concurs públic. Aquest darrer estaria en el càrrec fins a la seva mort, el 15 de febrer del 1909, i seria substituït pel mestre Cebrià Cabané i Bril.

Amb Cebrià Cabané al capdavant de l'Escola, ben aviat sorgí el tema de la reorganització de la Banda. Els mesos d'abril i maig del 1910 la comissió de Governació de l'Ajuntament realitzà diversos informes tendents a aquesta finalitat en els quals es recollien frases com aquestes: «*Es deber de V.E. ir dotando paulatinamente al vecindario de todas aquellas mejoras que exige la importancia de la población. Una de las que la infrascrita cree la necesidad, para recreo del vecindario, es la creación de una Banda Municipal.*»¹⁰

⁸ «*La Banda Municipal ha sido contratada para dar un concierto el sábado por la noche y un baile el domingo por la tarde en la Cervecería Colonial (a) Rata. Nos parece prematuro el paso de la Banda.*» *Revista de Sabadell*, núm. 2.298 (9-VIII-1894).

⁹ Vegeu l'annex 3.

¹⁰ AHS, 6. *Cultura*, expedient 512/1910, informe de la comissió de Governació del 2 de maig del 1910.

El mes de maig, la comissió esmentada, prenent com a model l'anterior, el de 1893-94, però variant-ne alguns aspectes i completant-lo àmpliament, redactà el nou Reglament de la Banda. És convocat, també, el concurs públic per cobrir les diferents places de músic.

El nou Reglament de la Banda determina que el nombre de membres serà de trenta-dos, amb un director, un sots-director —el mestre de l'Escola Municipal de Música— i un ajudant. També s'obliga a la celebració d'un concert públic mensual, un per l'Aplec i un altre per la Festa Major, a part d'acompanyar el Consistori sempre que aquest així ho consideri. Especifica ben clarament els drets i els deures de cadascú i en fixa el sou, així com els preus de les contractes. Aquest Reglament significarà la reorganització definitiva de la Banda i les reformes posteriors només en canviaran aspectes concrets però en cap cas els continguts, que es mantindran fins a la rebel·lió franquista.

El 13 de maig del 1910 es convoca el concurs públic per cobrir les places de músic de la Banda. S'hi presentaren trenta-sis instàncies de les quals s'escollieren només catorze, sota la supervisió del mateix Cebrià Cabané.

La presentació pública de la nova Banda tingué lloc durant la Festa Major d'aquell any amb el reforç de professors vinguts de Barcelona. El 31 de juliol donà el seu primer concert sota la direcció del mestre Cebrià Cabané.

A mitjan mes de setembre es completà la plantilla amb la incorporació, en qualitat d'*educands*, de sis deixebles de l'Escola Municipal de Música i de quatre músics més que havien presentat la instància fora de concurs. Un total de vint-i-sis músics¹¹ que suposaven una despesa mensual per al municipi de set-centes setze pessetes.

La mobilitat en la plantilla de la Banda, característica ja apuntada en el període de la Banda *primitiva*, fou una constant; en els tres anys que el mestre Cabané en tingué la tutela, una seixantena de músics passà per la formació. Aquesta inestabilitat perdurà

en els períodes posteriors i dificultà la tasca dels directors que es veien mancats de la continuïtat necessària.

El repertori interpretat per la Banda durant aquesta època no diferí gaire del de l'època del mestre Bosch, si bé la presència de sardanes potser es féu més ostensible, moltes de les quals foren compostes expressament i estrenades per la Banda.

Al principi de 1911 la comissió de Governació del Consistori aprovà un informe que obligava els diferents professors de l'Escola Municipal de Música a formar part de la Banda, en un clar intent de potenciar el conjunt instrumental.

El mes d'agost del 1913 es planteja novament l'ocupació de la plaça de director de l'Escola Municipal de Música i, de retruc, també la de director de la Banda —si bé segons el Reglament d'aquesta constava només com a sots-director, malgrat la petició de canvi realitzada el 1911 per la Junta Directiva de la Banda—,¹² car aquell mes finalitzava el contracte del difunt mestre Plans i el mestre Cabané es trobava en una situació d'interinatge.

En el concurs públic convocat es féu constar ja de forma expressa la relació del director de l'Escola Municipal de Música amb la Banda.

Tres foren els aspirants que es presentaren per accedir a la plaça: el mestre Cebrià Cabané, director interí durant tres anys, que tenia el suport dels alumnes de l'Escola i dels músics de la Banda;¹³ el mestre Josep M. Soler i Montaner, empordanès, compositor de sardanes i de ballables de gran èxit que havia estat director de la cobla-orquestra La Principal de la Bisbal del 1892 al 1909, era un dels primers factòtums de la popular i rellevant formació i, aleshores, amb 41 anys, dirigia l'Escola Municipal de Música de la Bisbal; i el mestre Josep Masllovet i Sanmiquel, antic membre de la Banda *infantil* del mestre Bosch que, amb 34 anys, presentava un currículum curull de lloers aconseguits des de ben jove a la pròpia ciutat, a Barcelona, a Madrid i fins i tot a les Filipines, d'on

¹¹ Vegeu l'annex 4.

¹² El 4 de setembre del 1911, la Junta Directiva de la Banda proposà al Consistori el nomenament de Cebrià Cabané com a director de la Banda, ja que segons el Reglament només n'era el sots-director. El Consistori desestimà la demanda, potser per

una raó de pressupostos, i restà oficialment tot aquest període amb la plaça de director vacant.

¹³ Segons sengles instàncies adreçades per aquests a l'Ajuntament, la primera quinzena del mes d'agost d'aquell any.

acabava d'arribar després de quasi una dècada de permanència a l'exòtic arxipèlag. L'elecció mai no havia estat tan difícil.

El dia 3 d'octubre del 1913, sota la presidència de l'alcalde Silvestre Romeu Voltà, seria elegit en Josep Masllovet i Sanmiquel per onze vots contra els sis aconseguits per Cabanè; Josep M. Soler, l'únic forà, no n'aconseguí cap. Una nova polèmica s'afegia a la petita, però turbulenta, història de la Banda; els partidaris de Cabanè al·legaren cert favoritisme en l'elecció —puix el regidor delegat de la Banda i de l'Escola era el pare del mestre Masllovet—. Amb favoritismes o sense, és clar que el currículum més brillant dels tres era el de Masllovet i que, essent el concurs públic un concurs de mèrits, era qui més punts tenia per aconseguir el càrrec.

Amb Cebrià Cabanè s'acabava l'etapa de la consolidació. La Banda havia deixat de ser una il·lusió per esdevenir una realitat quotidiana amb la qual tothom ja comptava. En aquest sentit cal esmentar la bona voluntat demostrada per Cabanè i pels músics principals, que arribaren a donar part del seu sou que de dret els corresponia, per tirar endavant un projecte que per a tots plegats resultava prou ambiciós.¹⁴

L'ÈPOCA DAURADA

Amb l'elecció del mestre Masllovet s'obria l'etapa més florent de la història de la Banda.

Una de les primeres tasques realitzades pel mestre Masllovet al capdavant de la Banda fou la redacció d'un nou Reglament que, si bé no diferia gaire del vigent des del mes de maig del 1910, en reorganitzava la formació distribuint per classes els trenta-dos músics i assignant-los el sou en funció d'aquesta. El càrrec de director es retorna al director de l'Escola de Música; es recupera, així, l'estatus que havia existit durant el segle XIX i que incomprendiblement s'havia perdut en l'època de Cebrià Cabanè, i desapareix el càrrec de sots-director. S'especifica també la prohibi-

ció a tots els membres de la Banda de pertànyer a cap corporació anàloga.

Arribats a l'estiu del 1914, i un cop aprovat el Reglament, el mestre Masllovet demana una excedència en el càrrec de mig any per poder viatjar novament a les Filipines a solucionar algunes qüestions particulars que tenia pendents. Se li concedeix el permís i, deixant la Banda sota la direcció del mestre Mateu Rifà, que aleshores ocupava el càrrec de sots-director en l'Escola de Música,¹⁵ el 16 de setembre del 1914 marxa cap a l'arxipèlag filipí.

El mestre Rifà s'ocupà de tots els afers de la música municipal fins a la primavera del 1915 que retornà en Masllovet. Aquest fet no provocà cap mena de daltabaix en l'activitat de la Banda que, continuant la progressió ja iniciada anteriorment, realitzava una mitjana de sis contractes particulars mensuals, al marge dels dos concerts públics que el Reglament establí. Aquest no és sinó un exemple de l'activitat que desenvolupà la Banda durant tots aquells anys, combinant el doble concert públic mensual amb els contractes particulars, la majoria dels quals eren per a realitzar balls —ja fossin de tarda, de vetlla o de nit—. Pel que fa al repertori ens ha quedat constància detallada dels programes dels concerts públics, que eren força variats, des de fantasies d'òperes de Wagner, Verdi o Puccini fins a autors d'operetes com ara Lehar, Gilbert o Fall, passant per compositors tan diversos com Schubert, Bizet, Kessels, Strauss, Chapí, Vives, Morera,... però, sobretot, s'interpretaven peces del propi Masllovet, així com del seu substitut, Mateu Rifà, o d'algun membre de la Banda, com el pas-doble *El Nuevo Kiosco* de Beneito —tema dedicat al magnífic marc que acolliria la majoria de concerts d'aquest període, el quiosc-templet modernista dels Jardinetes, obra de l'arquitecte Josep Renom i Costa, construït l'any 1911—. Tot un aiguabarreig de música del segle XIX i fins i tot de contemporanis de l'època, com ara Fauré, des de tantes de valsos o marxes fins a ritmes moderns com el *two-step*.

¹⁴ En una carta de Cebrià Cabanè adreçada a l'Ajuntament el 16 de setembre del 1913 podem llegir: «(...) Els professors que tenien d'esser Musichs de 1.ª, varen demostrar un gros interès per la Banda Mpal. y afi que la Banda fos lo mes cumplerta possible, decidiren cobrar de nómina la cantitat de 38 pts. mesals en lloch de 40, que's lo que senyala al reglament. Al veurer (ab satisfacció) el sacrifici dels mentats professor vaig dicidirme cedir la meitat del tant per % que'm corresponia com ha director en les con-

tractes particulars afi y afecta de donar entre tots facilitats al Exm. Ajuntament per à que pogués ferse una cosa digne de Sabadell.» AHS, 6. Cultura, expedient 600/1913.

¹⁵ El mestre Mateu Rifà i Planas havia estat deixeble del mestre Enric Morera i Viura i havia dirigit l'Orquestra Muixins fins que el 25 d'octubre del 1912 va ser escollit per a l'esmentat càrrec.

FOTOGRAFIA 2. *La Banda Municipal de Sabadell, novembre de 1913. Fotografia de Francesc Casañas (AHS).*

La consolidació de la Banda com a institució, que els anys anaven assegurant, feia que anés, de mica en mica, obrint portes cap a fora. Així, l'any 1918 fou contractada per tocar al Gran Casino de Cerdanyola, a *El Prado Suburense* de Sitges, i a la plaça del Sol, a l'antiga vila de Gràcia, durant les seves populars festes —on repetirien altres anys—. Ja el 1917 havien actuat a les festes de Sant Narcís, de la ciutat de Girona. Aquesta expansió en les seves actuacions no és sinó un mirall de l'efervescent activitat de la Banda, que havia aconseguit, gràcies als contractes particulars, de superar el greu problema del manteniment econòmic que antigament havia estat causa de la seva desaparició. Segons un informe de la comissió de Governació del 24 de març del 1916, la Banda cobria quasi dos terços del seu pressupost anual, que aleshores era de dotze mil

pessetes, amb els ingressos provinents de les contraccions particulars.

El mes d'octubre del 1918 finalitzava el contracte de cinc anys signat pel mestre Masllovet; per aquest motiu l'Ajuntament convocà un nou concurs públic el mes de maig. Només dues instàncies foren presentades, la del propi Masllovet i la del mestre Manuel Borgunyó i Pla, músic sabadellenc amb un currículum força extens i brillant. L'elecció, però, era molt clara i en la sessió del dia 25 de juny, després d'un informe més que favorable de la comissió de Governació, el Consistori decidiria la continuïtat del mestre Masllovet per tretze vots a favor i dos en blanc.

El mes d'abril del 1919 es varia l'article segon del Reglament de la Banda per tal de poder-ne augmen-

tar els efectius;¹⁶ dels trenta-dos músics de què es parlava es passa a quaranta i es crea una nova categoria, la de músic solista que, en nombre de quatre, correspondrà al clarinet principal, al fiscorn tenor primer, al cornetí primer i al bombardí primer. S'augmenta també el nombre d'*educands*.

Per cobrir les places de la nova categoria es convoca un concurs entre els propis músics de la Banda que serveix, de fet, per reestructurar totes les categories. Els solistes que es nomenen són: Josep M. Escoté, clarinet principal, i Miquel Ferrer, bombardí primer, ambdós professors auxiliars de l'Escola de Música. Les altres dues places de solista resten vacants.

L'any 1920 esclata un petit conflicte en el si de la institució musical. El mes de juny, l'Ajuntament nega als professors més destacats de la Banda la possibilitat de crear una cobla, car és prohibit pel Reglament aprovat el 1914. La crisi que aquest fet provoca motiva la dimissió de deu professors, entre els quals hi havia en Josep M. Escoté i en Miquel Ferrer que a la vegada dimitirien dels seus càrrecs a l'Escola de Música, la qual resta sense els seus professors d'instruments de vent.

Acceptades les dimissions, les places es van cobrir en primera instància per *educands* i es convocà un concurs per cobrir les vacants.

L'agost del 1920 entraven a formar part de la Banda en Pere Figueras i Rius com a clarinet principal i n'lu Alavedra i Ferrer com a fiscorn solista i eren nomenats, també, professors auxiliars de l'Escola de Música.

Aquell mateix estiu era aprovat un nou Reglament per a la Banda en què només es modificaren dos aspectes de l'anterior, la creació d'un concurs d'oposició per a l'accés dels músics a les places vacants i un petit però significatiu canvi en l'anterior article 18 del segon capítol, referit al director de la Banda, en què es diu: «*Podrà disposar de tota o de part de la Banda per a funcions públiques i particulars, (...)*».¹⁷ Aquesta possibilitat fraccionadora no era especificada anteriorment.

Una nova polèmica prenia cos en la controvertida vida de la Banda Municipal. La modificació reglamentària realitzada i el fet que des del 1914 no s'ha-

guessin variat les tarifes establertes per a la contractació particular de la Banda, ajudava a fer més competitiva la formació dins de l'important mercat que significava aleshores la música de ball, aspecte que es veia potenciat dins de les activitats de la Banda, que es convertia en una mena d'orquestra de ball oficial.

Conseqüència de tot plegat fou la queixa aixecada l'any 1923 pel Sindicat Musical de Sabadell, en què demanaven a l'Ajuntament una solució a la competència deslleial que significava per a les orquestres de ball el fet que la Banda pogués actuar fraccionada i a uns preus rebentats. Després d'un llarg estira i arronsa per les dues parts es decideix, el juliol del 1923, modificar l'article del Reglament abans esmentat, i perquè aquesta no vegi afectada la seva economia en minvar-li els contractes, es modifica també l'article que fa referència al percentatge que l'Ajuntament es quedava de les contractacions, en un intent d'acontar ambdues parts.

Aquesta solució salomònica tingué, però, una vida molt curta. El setembre d'aquell any, Primo de Rivera, aleshores Capità General de Catalunya, portava a terme un cop d'estat i instaurava la dictadura. Aquest fet significà, al marge d'una persecució de la cultura catalana i les ideologies progressistes, l'abolició dels partits polítics i, com a conseqüència, la instauració d'un nou Ajuntament a l'ombra del nou règim. El delegat inspector de la Banda, Ramon Albareda, fou cessat i substituït per Joan Vergés Homet.

Només un mes després del seu nomenament, el nou delegat inspector presenta un informe per retornar el Reglament a la redacció anterior als canvis del mes de juliol, i acusa el Sindicat Musical d'intentar enderrocar la institució de la Banda. Finalment, el 2 de novembre, es deixa sense efecte la reforma aprovada el juliol.

La Banda, de fet, s'havia convertit en una veritable font d'ingressos per a l'Ajuntament, i el perjudici que la seva activitat multicefàlica causava en la professió musical de la ciutat fou del tot ignorat. És clar que en temps de dictadura pot considerar-se versemblant que es potenciï el fet que els balls siguin servits per un conjunt vestit amb uniformes paramilitars i no pas per formacions vestides de carrer.

¹⁶ Vegeu l'annex 5.

¹⁷ AHS, 6. *Cultura*, expedient 799/1920, article 16 del Reglament de la Banda Municipal, aprovat el 16 de juliol del 1920.

Així el pati, no és d'estranyar que la dictadura de Primo de Rivera signifiqués l'època més esplendorosa per a la nostra Banda Municipal, que va arribar l'any 1927 a realitzar cent trenta *bolos* per contracte particular. Actuacions que realitzaren tant a les places i els carrers de Sabadell com a la resta de la comarca, al Bages, al Maresme, ..., així com a la majoria de festes populars dels barris de Barcelona, principalment les de Gràcia.

Pel que fa al repertori interpretat en els concerts públics, pocs són els canvis, potser el més remarcable sigui la presència constant de composicions de Wagner, atribuïble a la vella tradició wagneriana imperant en el nostre país i no pas, com algun suspicac podria malpensar, a la situació política del moment. Els fragments d'òpera continuaven essent, al costat de ballables de tots colors, de passatges de sarsuela o d'alguna peça clàssica, la base de totes les programacions. La renovació del repertori venia donada sobretot pels ballables, reflex evident de la dedicació principal a què la Banda s'havia anat abocant. S'ha de subratllar també que, malgrat la prohibició existent de ballar sardanes, la Banda en continuà programant en els seus concerts públics.

A proposta del mestre Masllovet, el juliol del 1925 foren modificats els articles del Reglament que feien referència a l'ingrés dels músics a la Banda, se suprimí el concurs d'oposició i es deixà en mans del mateix director tot el poder decisor. Es deixà el Reglament aprovat el 1920 en termes molt similars al del 1914.

Tota aquesta efervescència laboral de la Banda no feia sinó acorrallar cada vegada més la resta de formacions musicals locals i la professió en general. L'any 1925 s'aixecà novament la veu del Sindicat Musical de Sabadell en contra del fraccionament de la Banda, però el criteri del regidor delegat, Joan Vergés, no havia canviat en els dos anys passats i la demanda fou desestimada amb greus acusacions cap a la tasca sindical.¹⁸

Aquesta situació es tornà a repetir el 1928, nova queixa del Sindicat, en termes força més durs que l'an-

terior, en què es diu com el fraccionament de la Banda fa que aquesta arribi a estar el mateix dia a la mateixa hora en tres empreses diferents. La resposta del Consistori, però, fou idèntica a les anteriors.

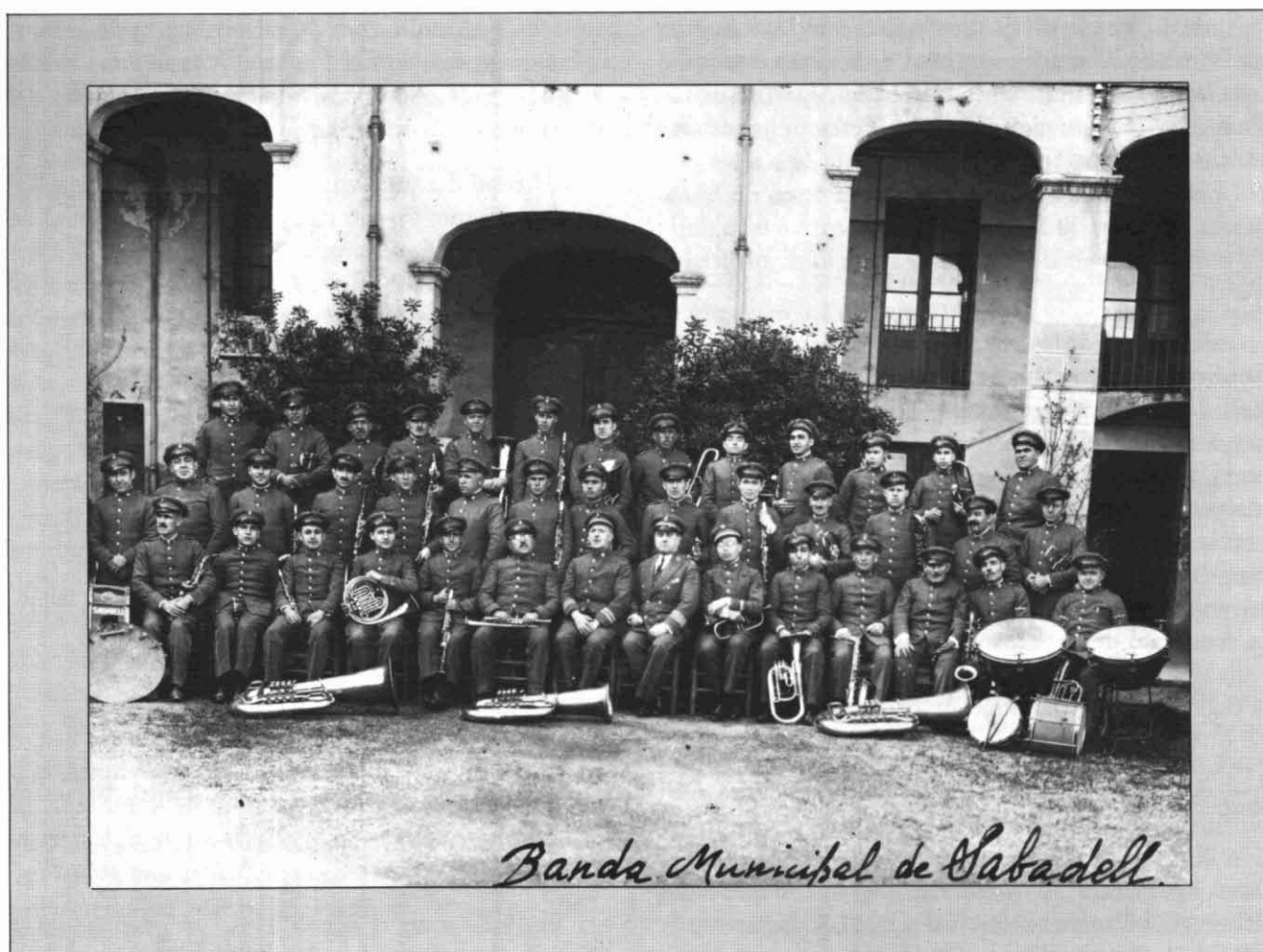
Al final d'aquell any de 1928, el mestre Masllovet, atenent una petició feta pel cap de cerimonial de l'Ajuntament, féu lliurament d'un *Himno a la Bandera de la Ciudad de Sabadell* perquè la Banda l'interpretés el dia que es fes la benedicció d'una nova bandera que l'Ajuntament havia encarregat. Aquest himne, juntament amb la marxa *Patria y Cultura*, que dos anys abans el mestre havia dedicat a l'alcalde, el Dr. Esteve M. Relat, són una mostra evident del grau de servitud que guardava la Banda. En aquest sentit, el poder camaleònic de transformació que la Banda quasi sempre ha demostrat, amb un comportament més acostat al caràcter funcional que no pas al musical, ha fet sens dubte que malgrat totes les modificacions i entrebancs la institució hagi arribat fins els nostres dies.

L'any trenta cau la dictadura de Primo de Rivera i l'abril del trenta-u es convoquen eleccions lliures que desemboquen en la proclamació de la República. El petit *Eldorado* que per a la Banda havia significat la dècada dels vint començava a arribar a la seva fi.

El 25 de maig d'aquell 1931, un grup de setze músics capitanejats per en Josep Pena envien una carta al regidor delegat de la Banda queixant-se de l'actitud dictatorial del seu director, amb un llenguatge propiciat, ben segur, per les noves perspectives que obria la República. Un mes després són els altres vint-i-quatre músics, els més rellevants, els qui s'adrecen al Consistori en defensa del director i acusant els anteriors de voler minar el funcionament de la institució inspirats pel Sindicat Musical, la directiva del qual era formada per part d'aquells músics. De fet, l'onze de juny és adreçada una nova queixa del Sindicat en contra de la Banda en els termes ja repetidament exposats durant els anys vint, queixa que aquesta vegada és escoltada i que determina la prohibició que la Banda pugui ser fraccionada.

¹⁸ En l'informe realitzat per Vergés el 24 de març del 1925 en resposta a la instància presentada pel President del Sindicat Musical, en Genís Masclans, on demanava que la Banda només es pogués contractar sencera i no fraccionada, hi podem llegir: «(...) No sobraria manifestar al expresado Sindicato, de que seria

hora yá de que se dejase este asunto de lado, por cuanto no les incumbe, y mucho menos en la forma engañosa en que lo hace: podría decirse que tras la mansedumbre de la oveja se esconde un afán inconcebible de destrucción de la Banda Municipal.» AHS, 6. Cultura, expedient 931/1925.

FOTOGRAFIA 3. *La Banda Municipal de Sabadell, 1-III-1931 (AHS).*

La comissió de Cultura del nou Ajuntament obre una sèrie d'investigacions respecte de totes les acusacions formulades, en les quals es demostra la innocència del mestre Masllovet i la quasi conspiració a què havia estat sotmès. Només es veu una possible solució en el conflicte creat per una part dels músics, la dissolució de la Banda per reorganitzar-la immediatament. Davant d'aquest plantejament, el minoritari grup de músics acusadors es retracta dels atacs emesos contra el mestre Masllovet i el grup majoritari demana que, en tot cas, es faci una reestructuració reduint la plantilla i que d'aquesta manera es prescindeixi del grup d'agitadors, sense que es pugui entendre com una sanció sinó com una causa de força major. Finalment, però, es decideix de dissoldre la Ban-

da com a mesura depuradora i per reduir-ne la plantilla, car la decisió presa de prohibir-ne el fraccionament havia fet baixar substancialment les contractacions. El mes de febrer del 1932 és dissolta la Banda per reorganitzar-la.

Al final de març es publiquen les bases del concurs d'oposició a les vint-i-cinc places de músic que, juntament amb el director i el conserge de platerets —places que corresponien per Reglament a qui les ocupava a l'Escola Municipal de Música— i els sis *educands* —que havia de triar el propi director d'entre aquells alumnes que es trobessin més avantatjats—, configuren la nova Banda.¹⁹ Dels quaranta-dos músics que existien a l'anterior es passa a trenta-tres.

¹⁹ Vegeu l'annex 7.

El tribunal que es nomena per a aquest concurs és prou important; cal destacar-ne Joan Lamote de Grignon, en aquells moments director de la Banda Municipal de Barcelona, i Josep Sancho Marraco, director de la Banda de la Casa de la Caritat, també de Barcelona.

La Banda que en resultà era molt semblant, però la reestructuració havia estat feta en profunditat i fins es confeccionaren trajos nous i es redactà un nou Reglament que ben poc diferia del de 1920. Els components eren anomenats professors i no individus, se'ls concedien quinze dies de vacances, l'assistència a la processó del Corpus era substituïda per l'assistència a la Festa de la República, el 14 d'abril, i es nomenava sots-director de la Banda el clarinet solista, que corresponia en aquells dies al mestre Pere Figueras i Rius.

L'època republicana tornà a ser un parèntesi de normalitat pel que respecte a la Banda. Ja hem fet esment de la facilitat que la institució i el seu director havien demostrat per acomodar-se a les diferents situacions polítiques que l'agitació de l'època comportava. Un exemple més d'aquesta afirmació és l'ofertament que el 31 de març del 1933 fan Leandre Roure Garriga i el mestre Masllovet, autors de lletra i música respectivament, de l'himne *El Cant Català* que seria estrenat a la Festa de la República d'aquell mateix any per les masses corals de la ciutat, acompanyades per la Banda.

Després de la reforma de l'any 1932, la Banda havia retrobat el seu veritable lloc i els seus concerts periòdics al temple modernista de la plaça del Dr. Robert eren una faceta ja tradicional en la vida musical de la ciutat. Aquesta normalitat, però, no durà pas gaire temps, el 18 de juliol del 1936 l'aixecament del general Franco al Marroc obriria un nou parèntesi turbulent que significaria el final de la Banda Municipal de Música.

LA TRANSFORMACIÓ DE LA BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA EN «AGRUPACIÓN MUNICIPAL DE MÚSICA»

L'esclat de la guerra tingué en la Banda una repercussió força immediata amb la participació en la majoria d'actes en contra de l'aixecament militar i a favor de la República, actes benèfics que proliferaren durant els dos primers anys.

La constant demanda, per part dels organitzadors

d'aquests actes, de la formació municipal provocà, al principi del 1937, que s'hagués de regular de nou la concessió gratuïta de la Banda per a actes benèfics, i se n'agilitzà el procediment.

Les característiques especials d'aquests actes antifeixistes obligaren la Banda a la interpretació d'un repertori molt concret, en què quasi mai no podia faltar l'himne de la classe treballadora, *La Internacional*.

A mitjan juliol del 1936, la Banda havia assolit un nivell de maduresa artística realment important. La prova d'això la tenim en els programes que interpretaven en els concerts públics, amb la desaparició progressiva de ballables i la notable incorporació de clàssics, el que ens fa pensar que la formació s'anava consolidant i permetia la interpretació de programes més ambiciosos. D'alguna manera, la Banda havia anat trobant el seu paper dins del món musical sabadellenc. La guerra, però, estroncà aquesta dinàmica i va fer que s'entrés novament en una vessant on l'aspecte institucional pesava més que el musical.

A part de la participació de la Banda en aquests actes benèfics contra l'amenaça feixista, durant tot aquest període també foren constants les peticions de partitures de l'arxiu de la Banda, sobretot les de *La Internacional*, i fins i tot dels instruments, per part d'altres formacions sorgides com a conseqüència del moment històric, com és el cas de l'Orquestra Obrera del Sindicat Musical de la UGT, que presidia el músic de la Banda i professor de l'Escola de Música, Iu Alavedra i Ferrer, o el de la Banda de Música de la Divisió Macià-Companys, de Barcelona.

L'any 1937, la realitat de la guerra s'havia ja fet present d'una forma irreversible en la vida de Sabadell i a partir d'aleshores la crua cara dels sagnants esdeveniments es féu senyora de tota la vida de la ciutat. L'ordre establert s'havia fet miques i amb ell totes les seves formes i colors. La Banda entrava en un túnel del qual, de fet, només sortiria un cop acabat el drama. El paisatge, però, seria un altre. L'època daurada s'havia convertit en una època en blanc i negre.

El 27 de gener del 1939, les tropes franquistes entraven victorioses a la ciutat, després de més d'un any de confusió, el nou ordre, violentament imposat per la guerra, arribaria a l'Ajuntament sabadellenc de la mà d'una comissió gestora encapçalada pel Dr. Esteve M. Relat i amb Joan Vergés com a encarregat de

Cultura, els mateixos homes de la dictadura de Primo de Rivera.

Les depuracions de càrrecs municipals amb què encetà la seva labor aquesta comissió gestora no afectà per res la Banda Municipal. Només una d'aquestes depuracions afectà la música municipal, el mestre Cebrià Cabané i Bril, que aleshores exercia com a professor auxiliar de l'Escola de Música, fou destituït del seu càrrec.²⁰ També foren expedientats, però sense arribar a la destitució, el músic de la Banda Marià Monné Dinarés, el professor de l'Escola Adolf Cabané i Pibernat, fill del destituït, el també professor i músic de la Banda Iu Alavedra i Ferrer i el sots-director de la Banda Pere Figueras i Rius que a mitjan 1937 s'havia fet càrrec de la direcció de la Banda en les darreres actuacions d'aquesta durant la guerra.

A la primavera del 1939 s'adoptà l'himne *Patria y Cultura* com a marxa oficial de la Corporació Municipal, composició del mestre Masllovet que havia estat donada a la ciutat durant la dictadura de Primo de Rivera. Tot podia fer pensar en un nou ressorgiment d'aquella època, el regidor delegat era el mateix, el director també i la Banda era força semblant; la ciutat, però, era ben diferent, la fervorosa activitat cultural dels anys vint havia estat escombrada per la guerra i les penúries de tota mena que aquesta imposà i que continuarien en la immediata postguerra feien del tot impossible la repetició del fenomen.

Durant el 1939 i el 1940 la normalitat anà retornant de mica en mica a la Banda. Només havien passat dos anys des que amenitzava actes benèfics anti-feixistes i ja estava amenitzant actes a benefici de les organitzacions de la *Falange Española Tradicionalista y de las JONS*, *La Internacional* s'havia canviat pel *Himno Nacional* o el *Cara al Sol*, els qui els interpretaven, però, eren bàsicament els mateixos.

Aquesta aparent normalitat amb què la Banda semblava iniciar la dictadura del general Franco fou aviat estroncada. El març del 1941 la delegació de Go-

vernació de l'Ajuntament emetia un dictamen en què s'acordava la dissolució de la Banda Municipal. En l'informe previ al dictamen es parlava de la necessitat de fer minvar les despeses del municipi i de la possibilitat que, en els actes oficials, la Banda Municipal fos substituïda per la Banda de Música de *FET y de las JONS*. D'aquesta manera era suprimida una institució amb més de trenta anys de vida ininterrompuda que havia vist passar la monarquia, la República, la guerra, però que no podia fer front a la postguerra.

L'abril del 1941 eren cessats tots els músics de la Banda, si bé al seu director, el mestre Masllovet, i al músic de primera, Emili Bosch i Vilaseca, de setanta-vuit anys d'edat, se'ls concedia una gratificació anual vitalícia per evitar les greus repercussions econòmiques que el cessament els comportava.

També el mes d'abril es concedia una subvenció de vint mil pessetes anuals a la Banda de Música de *FET y de las JONS* perquè es fes càrrec dels deures i les obligacions que eren propis de la dissolta Banda Municipal.

Si comparem la plantilla de la Banda de Falange amb la de la dissolta Municipal,²¹ ens adonarem que la decisió de l'Ajuntament obeïa a la voluntat de treure's del damunt la despesa que significava el fet que els músics de la Banda fossin veritables funcionaris municipals, car la majoria dels músics de Falange eren o havien estat músics de la Municipal, i fins i tot s'utilitzaven els instruments pertanyents al municipi així com l'arxiu de partitures recollit durant la llarga vida de la Banda, també el local d'assaig era el mateix, una dependència cedida per l'Escola de Música.

La Banda de Falange, dirigida pel sots-director de l'Escola de Música, el mestre Mateu Rifà i Planas —que l'any 1914 havia dirigit accidentalment la Banda Municipal en substitució del mestre Masllovet—, es comportà com a veritable Banda Municipal des de l'abril del 1941 fins al setembre del 1945, període que podríem valorar com un parèntesi en la història que

²⁰ En el llibre aparegut sobre la República i la Guerra Civil a la ciutat de Sabadell, en Jordi Calvet, en parlar de les depuracions produïdes a l'Ajuntament després de la contesa, diu: «(...) el 18 de febrer es destituï 36 funcionaris municipals, entre els quals es trobaven 10 guàrdies urbans, 9 bombers i el director de la Banda municipal, (...)». Vegeu. Jordi CALVET I PUIG (1986). «1939 i després...» dins *La República i la Guerra Civil. Sabadell, 1931-1939*,

Josep M. BENAUL et al. Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1986, p. 160. Aquesta afirmació és errònia, el mestre Cebrià Cabané, a qui se suposa que es refereix, havia deixat de dirigir la Banda el 1913, any que accedí al càrrec el mestre Josep Masllovet, el qual l'havia exercit ininterrompudament des d'aleshores.

²¹ Vegeu els annexos 8 i 9.

FOTOGRAFIA 4. *La Banda de FET y de las JONS al pati de la Casa de la Caritat, 1941 (AHS).*

estem narrant, un parèntesi de signe clarament dictatorial en traspasar la responsabilitat del Consistori al partit únic imposat.

Curiosament, després de la desfeta de Hitler, el 13 de setembre del 1945 la comissió permanent de l'Ajuntament decideix la creació urgent de la Banda Municipal, reclama de Falange els instruments, les partitures i els faristols de l'Ajuntament que la seva Banda estava utilitzant i deixa sense efecte la subvenció anual que rebien. El parèntesi es tancava després de quatre anys d'haver estat obert.

Igual que el 1941, els músics continuaren essent gairebé els mateixos i fins i tot el director continuà essent en Mateu Rifà. Aquest fet provocaria la decisió final del Consistori de crear una *Agrupación Municipal de Música* i no una Banda Municipal com prime-

rament s'havia decidit. Aquest canvi de nom evitaria possibles reclamacions del mestre Masllovet.

La Banda Municipal havia estat rebatejada com a *Agrupación Municipal de Música*, popularment, però, el nom ha estat sempre el de Banda; la conveniència burocràtica només s'ha vist reflectida en els papers.

El diumenge 14 d'octubre del 1945, la formació, novament amb caràcter municipal, interpretà el seu primer concert a la plaça del Dr. Robert reprenent la tradició que, més que trencar-se, havia canviat d'uni-forme durant quatre anys i mig.

El 21 de març del 1946 moria el director de l'Escola Municipal de Música, el mestre Josep Masllovet i Sanmiquel, el protagonista més destacat, sense cap

mena de dubte, de tota la història de la Banda Municipal. Al capdavant de l'Escola seria substituït per en Mateu Rifà. El darrer director de la Banda Municipal donava pas al primer director de la *Agrupación Municipal de Música* en l'organització de la docència musical sabadellenca.

UN INTENT D'ORQUESTRA. 1946-1951

Després de la guerra, la vida de la Banda s'assembla al joc d'acuit i amagar. Al final d'agost del 1946 era novament dissolta la Banda; bé, en aquest cas es tractava de la *Agrupación Municipal de Música*, i era creada la *Orquesta Clásica Municipal*. Encara no feia un any que s'havia retornat la formació al seu origen i raó de ser, que es transformava de nou cap a paisatges de més envergadura.²² S'obria en aquest moment un altre parèntesi pel que fa a la Banda, car de fet restava incorporada a l'Orquestra. Algunes funcions d'aquella, com ara processons i passades, continuava realitzant-les la Banda sota el nom de *Sección de Instrumentos de Viento de la Orquesta Clásica Municipal*. La gent, és clar, continuà dient-ne Banda Municipal.

Els quatre anys de vida que tingué aquesta *Orquesta Clásica Municipal* signifiquen un capítol a part en la història de la música oficial de la ciutat de Sabadell, i no és aquest el moment de parlar-ne però sí que és just significar el repte que el Consistori s'imposà i que, amb més o menys fortuna, portà endavant.

En formar-se l'orquestra, s'encarregà de la direcció el mestre Mateu Rifà, que deixà en mans de Salvador Uyà i Prat, professor de l'Escola de Música, la direcció de la *Sección de Instrumentos de Viento de la OCM*.

A la tardor del 1948, el mestre Mateu Rifà es veu obligat, per raons de salut, a deixar les direccions de l'Escola de Música i de l'OCM. A l'escola és substituït de manera accidental per la sots-directora, Filomena Climent Tatché, i a l'orquestra el substitueix el mestre Uyà i passa a dirigir la *Sección de Instrumentos de Viento de la OCM* el mestre Joan Bta. Faus que ocupava la plaça de flauta solista.

L'octubre del 1949, la direcció de l'orquestra s'en-

carrega al mestre de Barcelona Enric Ribó i Sugranyes, que en serà el titular fins que es dissoldrà un any i escaig més tard. Aquesta darrera etapa és, però, la més rellevant de totes.

El 4 de gener del 1951, considerant que no existeix en la ciutat prou ambient com per mantenir l'elevat cost del conjunt, el ple de l'Ajuntament decideix de suprimir la *Orquesta Clásica Municipal*. Només feia tres mesos que el tinent d'alcalde inspector de l'orquestra havia demanat d'ampliar la plantilla de músics per convertir-la en orquestra simfònica. Rera seu quedava una curta però significativa existència: nou concerts per curs en el Saló Rambla, la seva presentació en el Palau de la Música de Barcelona,... L'intent de mantenir una orquestra estable de caràcter municipal havia fracassat.

CONSOLIDACIÓ I DECADÈNCIA DE LA AGRUPACIÓ MUNICIPAL DE MÚSICA. EL SEGON CABANÉ

En suprimir l'orquestra quedava automàticament suprimida la seva *Sección de Instrumentos de Viento* i, per tant, la ciutat restava novament sense Banda. Malgrat aquest fet burocràtic, la Banda no arribà a desaparèixer i quatre mesos més tard s'aprovava un dictamen de la Delegació dels Serveis de Cultura en què es retornava la cobertura legal a la formació, sota el nom ja emprat abans de la creació de l'orquestra. Aquesta reorganització no en variava les funcions ni els músics,²³ tot restava tal com abans i sota la direcció de Joan Bta. Faus i Segarra.

Aquesta mena de *statu quo* creat a la Banda a partir de la guerra havia fet de la institució un pur formalisme, els canvis constants de nom i d'organització havien fet quasi desaparèixer aquella voluntat de superació que l'havia caracteritzat en períodes anteriors. Una manca total d'infraestructura i de perspectives de futur havien convertit la Banda en un element popular lligat a tradicions passades, però que, en el context d'una ciutat on la cultura tenia un valor molt prim i les arrels eren cada vegada més ambigües i desprotegides, perdia tota la seva ambició musical. Els concerts públics periòdics havien desaparegut, com també ho havia fet el temple modernista de la plaça del Dr. Robert, on durant tant de temps havien deixat sen-

²² S'ha de considerar que el mestre Mateu Rifà, quan entrà a l'Escola Municipal de Música, ho féu des de la vessant dels instruments de corda, i la transformació de la Banda en Orques-

tra es deu, ben segur, a la seva voluntat.

²³ Vegeu l'annex 10.

FOTOGRAFIA 5. *La Banda Municipal a l'aplec de la Salut, 1973. Fotografia de Pere Farran (AHS).*

tir la seva música; el repertori s'havia anat reduint i eren les marxes, els pas-dobles i els fragments de sarsuela la seva base, i l'himne espanyol la peça potser més interpretada.

El mes de juny de 1953, la Delegació dels Serveis de Cultura emet un informe amb l'intent de posar remei a la degradació que de mica en mica ha anat patint la Banda. El senyal d'alarma és, però, desassistit i no troba cap ressò fins gairebé dos anys més tard.

Seria precisament un 14 d'abril, el de 1955, quan s'aprovaria una nova reestructuració de la *Agrupación*

Municipal de Música que dignificava altra volta la Banda en reconèixer-li uns valors pedagògics i culturals²⁴ que semblaven oblidats. Aquest dia s'aprova un nou Reglament en què es retornava la direcció al director de l'Escola Municipal de Música, es puntualitzaven les funcions i els objectius que la Banda sempre havia tingut, es fixava la plantilla en trenta-cinc professors i l'accés d'aquests mitjançant concurs, i s'organitzava una Junta Administrativa perquè vetllés per l'economia de la formació.

S'aprova, també, el concurs d'oposició a les places de professor de la Banda, concurs que donaria com

²⁴ En el dictamen de la delegació de Cultura i Esports de l'Ajuntament, del 14 d'abril del 1955, podem llegir: «(...) PRIMERO.— Aprobar la reorganización de la Agrupación Municipal de Música, subvencionada por este Ayuntamiento, dándole la ca-

tegoría artística que la Ciudad merece y a fin de que pueda cumplir con la labor educativa para la que fué creada. (...)» AHS, 6. Cultura, expedient 3/1955.

a resultat una nova formació²⁵ sota la responsabilitat del director de l'Escola de Música, que aleshores era el mestre Adolf Cabané i Pibernat, fill de Cebrià Cabané i Bril, el primer director que la Banda havia tingut en aquest segle.

L'estiu del 1955 la reestructuració de la Banda havia finalitzat i, el 25 d'agost, era presentada en un concert públic celebrat al capdamunt de la Rambla en què lluïren uniforme nou.

Adolf Cabané i Pibernat continuava així una tasca que havia tingut en el seu pare un dels més fervorosos impulsors. A més de dirigir l'Escola de Música, càrrec a què havia accedit en el concurs convocat per cobrir la vacant deixada pel mestre Mateu Rifà cinc anys abans, també era director de l'Orfeó de Sabadell amb el qual estava lligat des del 1931, entitat que sota la seva batuta havia arribat a uns nivells de qualitat ben remarcables i amb la qual havia col·laborat repetides vegades la desapareguda *Orquesta Clásica Municipal*.

Amb el mestre Cabané, la *Agrupación Municipal de Música* es consolidaria i retornarien els concerts públics periòdics, primer a la Rambla i posteriorment a l'Amfiteatre de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, i, amb aquests, les pàgines del repertori operístic i

dels compositors clàssics, romàntics o el mateix Ravel.

Vint-i-sis anys estigué Adolf Cabané i Pibernat al front de la *Agrupación Municipal de Música* i va ser, després del mestre Masllovet, el director de més llarga trajectòria al capdavant de la Banda. A diferència de l'esmentat, però, l'època en què li tocà desenvolupar la seva tasca no fou gaire propícia per a una formació sense objectius gaire definits, que l'acabament de la dictadura franquista i l'arribada dels Ajuntaments democràtics no ha sabut aclarir. L'any 1981, amb setanta anys i en ple retorn de la decadència a la Banda, el mestre Cabané i Pibernat era substituït per en Manuel Ortega. Un final massa trist per a un home que no es mereixia l'època grisa en què va haver de demostrar la seva vàlua.

Després d'aquest període sota l'ombra del segon dels Cabané, un nou parèntesi s'obre al davant de la formació musical oficial de la ciutat de Sabadell, un parèntesi que, de no solucionar-se la pregonia ambigüitat en què es troba, pot desembocar en la definitiva desaparició. Esperem que la ciutat i els seus governants, lliurement escollits, sàpiguen trobar la raó de ser, a les acaballes del segle XX, d'una formació instrumental nascuda a mitjan segle XIX.

²⁵ Vegeu l'annex 11.

ANNEX 1. *La primera formació de la Banda Municipal de Sabadell, 1857*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Músic director	Rafael Soler	Baixos	José Miralles, Miguel Aimerich, Vicente Bosch, Pedro Font i José Renom
Requint	Joaquin Gumbert		
Clarinet principal	Fidel Bosch y Comadran	Trompes	Fran ^{co} Garriga i Juan Manau
Clarinet primers	Luis Coy, José Campañá, José Ferrés i Ramon Luján	Cornetins	Fran ^{co} Ustrell, Juan Bosch, Pelegrin Gumbert i José Sanlleí
Clarinet segons	Ramon Corominas, Jaime Noet i José Ribas	Bombo	José Bosch
Flautins	Pablo Casablanca i Pelegrin Bril	Platerets	Jaime Moratona i Juan Bril
Baixos	Rafael Brú, Rafael Soler, Bienbenido Ribas, José Soler,	Redoblant	José Orriz

Font: Contracte de l'Ajuntament i els músics de la Capella de l'església parroquial i banda d'honor de la vila del 23 de desembre del 1856. AHS, 6. *Cultura*, expedient 23/1856-1857.

ANNEX 2. *Formació de la Banda en l'època de la visita d'Isabel II, 1860*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Requint i músic major	José Ayné	Cornetins	Pelegrin Gumbert
Clarinet	Fidel Bosch y Comadran, Joaquin Gumbert, Luis Coy, José Ferrer, José Ribas, Ramon Corominas i Francisco Mas	Trombons	Mateo Brujas i Miguel Aymerich
		Bútzems	Rafael Bru, Pedro Font i Vicente Bosch
Flautins	Pablo Casablanca i Pelegrin Bril	Fiscorns baixos	José Miralles i Bienbenido Rivas
Trompes	José Grau i Francisco Garriga	Bombardí	Rafael Soler
Fiscorn	Agustín Velázquez	Bombo	José Renom
Cornetins	Juan Bosch, Juan Manau i	Platerets	Jaime Moratona i Juan Bril
		Redoblant	Antonio Arqué

Font: Relació dels músics de la Música Municipal del 15 d'octubre del 1860. AHS, 6. *Cultura*, expedient 40/1860-1879.

ANNEX 3. *Formació de la Banda infantil del final del segle XIX, 1895*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Eusebio Bosch Humet	Músics de tercera	J. Vila, J. Duran, E. Massachs, P. Fontanet, F. Sanlleí,
Músics de primera	Ventura Figuerola, R. Tous, J. Vilatubá, J. Ros, C. Raspall, J. Masillovet (Josep), J. Gri, E. Vilatubá, C. Cabané (Cebrià)		L. Droguet, P. Llordis, B. Lladó, R. Mallol, J. Puig, M. Farré, E. Cerdá, J. Paré, M. Pich,
Músics de segona	F. Quer, J. Gallemí, R. Gri, J. Fernando, F. Martí Carreras, J. Soler		G. Masillovet

Font: Nòmina de la Banda del juliol i l'agost del 1895. AHS, 6. *Cultura*, expedient 384/1896.

ANNEX 4. Formació de la primera Banda d'aquest segle, 1910

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Sots-director	Cipriano Cabané Bril	Baix segon	Juan Beneito Castelló
Trombó primer	Esteban Lladó Torrella	Trompa segona	Juan Rocabert Bastons
Clarinet principal	José M. Escoté Odena	Trombó segon	Juan Bta. Fortuny Ferré
Requint	Angel Martinez Calvo	Clarinet tercer	Francisco Adell Molas
Flautí	Juan Roca Serra	Bombo	Manuel Madriles Xatart
Clarinet primer	Daniel Martí Batlle	Caixa	Tomás Aguilar Cervós
Fiscorn tenor primer	Alfonso Borri Amigó		
Cornetí solista	Antonio Busquets Ros	<i>Educands</i>	
Cornetí primer	Jaime Roca Farrés	Flauta	Ramon Raspall Oliart
Bombardí primer	Amadeo Solernou	Clarinet segon	Antonio Palá Sala
Baix primer	Ambrosio Planas	Bombardí segon	Jaime Valls Monell
Trompa primera	Juan Gallemí Vila	Fiscorn tenor segon	Joaquín Masclans Equimany
Cornetí segon	Cipriano Raspall Vila	Trombó tercer	Esteban Recorda Mauri
Saxofon contralt segon	Enrique Bosch Humet	Platerets	Agustín Borguñó Garriga

Font: Relació dels nomenaments de músics de la Banda del 26 de setembre del 1910. AHS, 6. *Cultura*, expedient 512/1910.

ANNEX 5. Formació de la Banda de l'abril del 1919

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Josep Masllovet Sanmiquel	Fiscorn segon	Jaume Sabé Cariten
Flautí	Emili Bosch Vilaseca	Cornetins primers	Jaume Roca Torres i Félix Fuster Quer
Flauta	Fidel Aymamí Duran		
Requint	Josep Gil Montull	Cornetí segon	Mario Monné Dinarés
Clarinet principal	Josep Escoté Odena	Trompa primera	Antoni Busquets Rós
Clarinet primers	Isidre Reguant Prunés i Fructuós Riu Camprubí	Trompa segona	Joan Fortuny Ferrer
		Trombó primer	Pere Martín Lesmes
Clarinet segons	Josep Cabeza Rodón i Josep Serret	Trombó segon	Artur Ventosa Fuster
Clarinet tercers	Josep Serra Bargalló i Josep Corominas Prunés	Trombó tercer	Eduard Ibañez Novella
		Bombardí primer	Miquel Farré Llonch
Saxòfon soprano	Joaquín Masclans Equimany	Bombardí segon	Joan Beneito Castelló
Saxòfon alt	Eusebi García Merino	Baix primer	Lluís Carreras Puig
Saxòfon tenor primer	Josep Vañó Beneito	Baix segon	Pere Vidal Suñer
Saxòfon tenor segon	Daniel Sanahuja Capella	Caixa	Tomàs Aguilar Cervós
Saxòfon baríton	Esteve Recordá Maurí	Bombo	Josep Vañó Santonja
Fiscorn primer	Balbino Lloret Ivorra	Conserge platiller	Ramir Domingo Palau

Font: Llista del personal de la Banda. AHS, 6. *Cultura*, expedient 768/1918-1919.

ANNEX 6. Formació de la Banda de l'abril del 1923 (L'època daurada)

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Josep Masllovet	Músics de segona	Josep Vañó, Josep Navarro, Josep Escursell, Francisco Vañó, Ramon Barberà, Joan Fortuny i Santiago Vañó
Solistes	Pere Figueras, Iu Alavedra i Martí Pàmies		
Músics principals	Ramon Bienvenido, Eusebi García, Joan Beneito i Joaquim Clemente	<i>Educands</i>	Valentí Crusellas, Josep Castellana, Frederic Borrell, Jesús Ballester, Francisco Fortuny, Josep Pardell, Claudi Claveria, Lluís Roca i Ramir Domingo
Músics de primera	Emili Bosch, Vicenç Vañó, Josep Borrell, Pau Gallego i Jaume Roca		
Músics de segona	Mateu Martínez, Manuel Molner,		

Font: Nòmina de la Banda de l'u d'abril del 1923. AHS, 6. *Cultura*, expedient 868/1923.

ANNEX 7. *Formació de la Banda del temps de la República, 1932*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Josep Masllovet Sanmiquel	Trombó primer	Manuel Vañó Vañó
Clarinet solista	Pere Figueras Rius	Saxo soprano primer	Víctor Navarro Pérez
Fiscorn solista	Iu Alavedra Ferrer	Saxo tenor primer	Emili Masoliver Puig
Bombardí solista	Damià Lorente Antolinos	Clarinets segons	Josep Torner Saumell i Jaume Gorina Molina
Clarinet principal	Ramon Bienvenido Expòsito	Saxòfon baríton segon	Josep Domínguez Sirera
Trompeta solista	Rafael López de la Atalaya Candela	Trombó segon	Ramon Barberà Torró
Saxòfon alt principal	Daniel Sanahuja Capella	Baix segon	Francesc Fortuny Aragay
Baix principal	Santiago Vañó Alcaraz	Fiscorn segon	Frederic Borrell Aura
Flauta	Emili Bosch Vilaseca	Trompeta segona	Eusebi Antonino Fontanet
Petit clarinet en mi bemoll	Vicenç Vañó Molina	Trompa segona	Josep Pardell Vernet
Clarinet primer	Lluís Fargas Gallinat	Timbals i caixa	Pau Gallego Caballero
Trompeta primera	Eusebi Antonino Rey	Bombo i accessoris	Joan Bta. Fortuny Ferrer
Trompa primera	Francesc Vañó Molina	Conserge platiller	Ramir Domingo Palau

Font: Actes del tribunal d'oposició a músic de la Banda de l'abril del 1932. AHS, 6. *Cultura*, expedient 1152/1932.

ANNEX 8. *Formació de la Banda després de la Guerra Civil, 1941*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	José Masllovet Sanmiquel	Músics de primera	Molina, José Agulló Soler, Francisco Vaño Molina, Félix Masllovet Miró, Luis Fargas Gallinat i Ramón Barbará Torró
Sots-director i solista	Pedro Figueras Rius	Músics de segona	José Rañé Ortiz, José Mimó Vergés, Juan Bautista Fortuny Ferrer, José Domínguez Sirera, José Borrel Aura, José Figueras Planell, Julian Estapé Salamero i Salvador Illa Jansana
Solistes	Ivo Alavedra Ferrer, Damián Lorente Antolinos i Eusebio Antonino Rey		
Músics principals	Ramón Bienvenido Expósito, Santiago Vaño Alcaraz i Daniel Sanahuja Capella		
Músics de primera	Emilio Bosch Vilaseca, Santiago Olcina Santamaria, Vicente Baño		

Font: Nòmina de la Banda de l'abril del 1941. AHS, 6. *Cultura*, expedient 2241 bis/1947.

ANNEX 9. *Formació de la Banda de Música de la FET y de las JONS, 1941*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Mateo Rifá	Saxo baríton	Francisco Gutzems
Flauta	Juan Bta. Faus	Trombó primer	Jaime Calsina
Oboè solista	Enrique Figueras	Clarinetes segons	José Sánchez, Ramón Bienvenido i N. Fargas (Lluís)
Clarinet principal solista	Juan Molins	Saxos alts segons	José Morera i Juan Bosch
Trompeta solista	Raimundo Plans	Saxo tenor segon	Juan Capuz
Fiscorn tenor solista	Ivo Alavedra	Trompeta segona	Antonio Sánchez
Bombardí solista	Damián Lorente	Fiscorn tenor segon	José Escursell
Baix solista	Santiago Vañó	Trompa primera	Ginés Masclans
Requint	N. Vañó (Vicenç)	Trombó segon	Esteban Recordá
Clarinetes primers	Pedro Figueras, Ramón Carbonell, Narciso Colom i N. Agulló (Josep)	Bombardí segon	José Totrellas
Saxo alt primer	Emilio Masoliver	Trompa segona	N. Vañó (Francesc Vañó)
Saxo tenor primer	N. Illa (Salvador)	Baix segon	José M ^a Alcóver

ANNEX 9. *Formació de la Banda de Música de la FET y de las JONS, 1941 (Continuació)*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Clarinet tercer	N. Olcina (Santiago)	Bombo	Víctor Navarro
Trombó tercer	Jacinto Ferrer	Platerets	Francisco Peig
Caixa i timbals	Juan Aguilar	Ordenança	José M ^a Aguilar, fill

Font: Llista dels músics segons la *Jefatura local de Falange Tradicionalista y de las JONS*, maig del 1941. AHS, 6. *Cultura*, expedient 1987/1941.

ANNEX 10. *Formació de la Agrupación Municipal de Música, 1951*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Juan Bta. Faust Segarra	Saxo alt segon	Cayetano Nadal Sala
Sots-director i clarinet primer	Pedro Figueras Rius	Saxo tenor segon	Antonio Cerezo Pérez
Clarinet solista	Juan Molins Ponsa	Trompeta segona	José Mercader Cartier
Fiscorn solista	Ivo Alavedra Ferrer	Trombons	Enrique Prunés Curmache, Ramón Barberá Torró i José Pardell
Trompeta solista	Rafael López de la Atalaya	Baix segon	Eduardo Escrivá
Trompa solista	Francisco Vañó Casas	Trompa segona	Francisco Vañó Molina
Requint	Vicente Vañó Molina	Clarinetes tercers	José Tarragó Pellicer i Mariano Garriga
Clarinet primer	Ramón Bienvenido Expósito	Caixa	Juan Aguilier Cervós
Saxo alt primer	José Agulló Soler	Bombo	Víctor Navarro Pérez
Saxo tenor primer	Juan Capuz Bosch	Platerets	José Claramunt
Trompeta primera	José Sans	Conserge avisador	Ramiro Domingo Palau
Bombardí primer	José Oliveras Marqués		
Baix primer	José M ^a Alcover Alconero		

Font: Dictamen de la comissió de cultura del 17 de maig del 1951. AHS, 6. *Cultura*, expedient 57/1951.

ANNEX 11. *Formació de la Agrupación Municipal de Música, 1955*

Instrument o càrrec	Músic	Instrument o càrrec	Músic
Director	Adolfo Cabané Pibernat	Clarinetes segons	José M ^a Ester Rosa i Ramón Bienvenido Expósito
Fiscorn solista	Ivo Alavedra Ferrer	Saxo alt segon	Francisco Gutsens Torra
Clarinet solista	Juan Molins Ponsa	Saxo tenor-violà segon	Juan Capuz Bosch
Flauta solista	Juan Bta. Faust Segarra	Saxo baríton	Pedro Celestino López Campos
Trompa solista	Francisco Vañó Casas	Bombardí segon	José Oliveras Marqués
Trompeta-violí solista	José Auferil Costa	Trombó segon	José Pardell Vernet
Bombardí solista	Damián Lorente Antolinos	Tuba	José M ^a Alcover Alcoberro
Clarinet-violí primer	Marcelino Orta Colomina	Clarinetes tercers	Rafael López de la Atalaya Lorenzo i José Pérez Sánchez
Saxo alt primer	Juan Jam Wenceslao	Trombó tercer	Alfonso Pardell Caubet
Saxo tenor-violoncel primer	Antonio Cerezo Pérez	Caixa	Juan Aguilar Cervós
Fiscorn primer	José Mercadé Cartier	Bombo	Víctor Navarro Pérez
Trompeta-violí primer	Rafael López Atalaya Candela	Platerets	Enrique Prunés Curmatge
Trompa primera	José Vañó Casas	Conserge	Ramiro Domingo Palau
Trombó-contrabaix	Jaime Pont Sala		

Font: Dictamen de la comissió de cultura del 30 de juny del 1955. AHS, 6. *Cultura*, expedient 3/1955.

Notes de l'autor:

Els noms i els cognoms dels músics estan escrits tal com es troben a les fonts citades.

Els noms entre parèntesis no apareixen en les fonts.